

Gästgiverier

Gästgiveriet "Siksjögården".

"Siksjögården". Lars Anton Eklund (f 1854) och Johanna Augusta Granberg (f 1854) började år 1883 bedriva gästgiveri i Siksjön.

Paret hade åtta barn. Gästgiveriets lönsamhet var inte så god, så efter tio år såldes hemmanet med skog, lite odlad mark samt gästgivargården till Aron Andersson (f 1865). Aron Anderssons hustru hette Margareta Lovisa Norstedt (f 1873). Paret kom från Norsjö och hade två barn.

Siksjögårdens läge intill Byskeälven gjorde den till en naturlig hållpunkt för resande längs vägen på norra sidan älven. Sträckan Byske-Myrheden-Kåtaselet och vidare mot Gråträsk respektive Arvidsjaur var den tiden, tillsammans med vägen till Piteå, viktiga färdstråk från kusten till denna del av inlandet för snallarforor, myndighetspersoner och allmänt resande.

Det var under Aron Anderssons tid som det mesta av den odlade marken kom till. Han odlade tillsammans med sitt tjänstefolk upp en rätt stor areal hårdvall samt en myrodling som tillsammans med myrängar gav foder till sex-sju kor och två hästar. Hästhållningen var viktig eftersom varje gästgivargård hade skyldighet att se till att resande kunde få skjuts till nästa gästgiveri. Aron Andersson byggde även ett kraftverk för gårdens belysning i bäcken mellan Löftansjön och Byskeälven. Den del av året då vattenflödet inte räckte till för att driva kraftverket, fick fotogenlyktor användas som komplement.

Persontrafik, juni 1928. Så här kunde det se ut även om det var, och är, ovanligt med snö den här årstiden...

På 1920-talet hade vägnätet förbättrats och en ny epok för person- och godstransporter inleddes. Omkring år 1926 kom den första personbilen till Siksjön. Det var Arons son Ivar som inköpt en begagnad T-Ford. Efter en tid byttes den mot en femsitsig A-Ford. Persontrafiken med bil blev alltmer etablerad och år 1935 var en regelbunden turbilstrafik inledd. Ivar Andersson körde då sträckan Siksjön-Myrheden två gånger i veckan med en sjusitsig Dodge. Trafiken pågick till hösten 1945 då den avvecklades. De allt snabbare kommunikationerna gjorde att gästgiveriet i Siksjön hade spelat ut sin roll. Siksjöhemmanet såldes och familjen flyttade till andra orter.

Utöver Siksjögårdens huvudbyggnad och ladugård ingick även en loge och en bagarstuga i bebyggelsen. Vid skiftet 1940–50-talet uppförde dåvarande ägaren en ny ladugård som byggdes med uppkörningsramp till fodermagasinet på loftet. Under slutet av 1950-talet anordnade Ivar Lundmark från Granhult (Gesik) sommardanser på ladugårdsvindan. Huvudbyggnaden användes då för servering.

Fjällbonäs Sågförening (nuvarande Fjällbonäs Trävaru AB) blev ägare till hemmanet år 1962. De flesta byggnaderna revs successivt under 1970 talet. Ladugården finns fortfarande kvar.

(Källor: Bl a boken Kåtaselet-Hemberg, Alf Gunnarsson och Gustav Larsson 1992, samt intervjuer med ett antal personer. Sammanställt av Börje Grahn).

"Gästis" år 1930.

Plats: Bakom gamla Gästis, som liksom bussen, tillhörde gästgivare Emil Lundström. Adress: Storgatan 18. Huset längst till vänster är gamla Sparbankshuset. Från vänster: Veterinär Åke Håkansson, Grantinger, Ada Forster, fru Undén, Nils Undén, Sigrun

Öfergard, Ebba Sjögren och Elisabeth Sahlgren.

1928. *På baksidan av 'Gästis' sitter Emil Lundström.*

Emil var den först kända person som bodde i huset med sin familj. Första rörelsen Emil Lundström ägde var 'Lilla Café' och därefter startade han gästgiveri kallat: 'Gästis', som hustrun själv skötte efter Emils bortgång. Söner: Ulf och Roger Lundström.

Gästgivare Emil Lundström med sin personbil, reg. nr BD 2450, 1929.

'Valters Färg och parfym'. Ingång fanns på framsidan vid Storgatan.

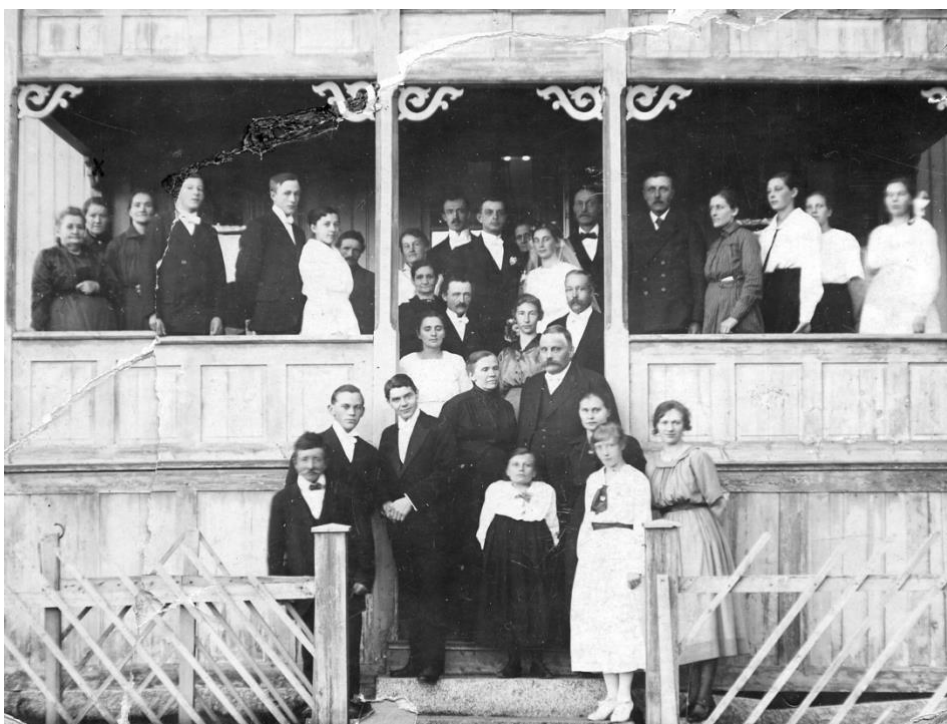
1969 – f.d café' och senare gästgiveri.

Efter Emils död övertog hustrun fastigheten och rörelsen, som omfattade gästgiveri och matsal. På senare tid startade sonen Bertil Lundström här Arvidsjaurs första trafikskola, år 1939. Familjen bodde i övre våningen. I samma byggnad var även

Gästgiveriet, Storgatan i Arvidsjaur

Gästgiveriet Arvidsjaur. Huset byggdes mellan åren 1860-1865 och togs i bruk 1870. Byggnaden var bl.a. tingshus, gästgiveri, arbetsstuga, affärslokal med bl.a. tryckeri och radiohandel. På tomten byggdes 1947 vårt nuvarande kommunalhus. I bakgrunden skymtar kyrkstugor.

Till höger på trappan i vit klänning är Mimmi Vallström, bakom Gärda Bokvist. Mannen på samma rad till vänster är Leo, bakom honom ev. Uno Pettersson. Nybergs Foto.

Det ljusa huset på höger sida var gästgiveri, senare Arvidsjaur's arbetsstuga och tingshus och innehöll till sist bokhandel och radioaffär innan det revs 1947 för att ge plats åt nuvarande kommunalhuset.

Lägg märke till Arvidsjaur's gamla kyrka som byggdes 1821–1826, på den s.k. Kroppåsbacken (där vår nuvarande kyrka ligger). Den tidigare kyrkan hade stått vid Gamla Prästgården. Kyrkan från 1826 revs 1900 och ersattes av den nuvarande kyrkan som byggdes 1900–1902.

I mitten av Storgatan står en timrad liten stuga en s.k. kyrkstuga. Det var en del av bondstaden vars hus flyttades bort från Storgatan till området bakom Marklundsparken under 1890-talet.

Till höger om kyrkan syns apotekshuset. Apotekare A. Levin hyrde först apoteket några år innan han 1896 köpte fastigheten. Samhällets apotek, som senare drevs av flera apotekare, kom att finnas i denna fastighet fram till 1954, då verksamheten flyttade till Centrumhuset.

Det stora huset till vänster om kyrkstugan: Skogsbolaget Ytterstfors-Munksunds tjänstebostad var uppförd omkring 1880 för inspektör E F Marklund. Huset stod vid korsningen Västra Skolgatan-Storgatan (kv Skatan 6) och flyttades i början av 1953 till Jakob-Larsa-gården vid Skillnadsgatan och blev sedermera församlingshem, soldathem, mm. Se artikel om E F Marklund.

Gamla tingshuset från gårdssidan, 1943.

Gamla Tingshuset, sett från gårdssidan, stod på den tomt som kommunalhuset ligger på idag. Lägg märke till "Skvallerstommen" (affischering), pelaren till vänster. Till höger skymtar Åhlunds affär som revs och gav plats åt den då nya polisstationen. Åhlunds manufaktur var en tidstypisk affär med försäljning av kläder, tidigare Edholms Diversehandel.

Gamla tingshuset var från början ett gästgiveri. I byggnaden fanns även åren 1903–1923 en arbetsstuga, där barn som hade långt till skolan bodde under terminerna. Från 1923 kunde skolbarnen istället bo i Sveriges första skolhem som fanns i Arvidsjaur och som låg där kommunen har en parkerings plats bakom kommunalhuset.

Första fastigheten som uppfördes i Kyrkstaden, vid Storgatan, var s k Gästgivargården, bild från 1943.

På den plats där kommunhuset finns stod "Tingshuset" som byggdes mellan åren 1860–1865. I början var där Gästgiveri fram till 1903. Därefter som arbetsstuga fram till 1923 när ett nytt skolhem byggdes på Domängatan. På markplan i Tingshuset hyrdes lokaler ut för affärsverksamhet, där bl a Radiobolaget hade sin filial och till vänster; Herman Johanssons Bok och pappershandel samt tryckeri.

Herman Johansson köpte fastigheten 1946 och huset revs samma år för att ge plats till kommunhuset.

Tv: fd Gästgivargården. När bilden togs 1943 var det Tingshuset. Här sett från Storgatan, på nuvarande kommunalhusets tomt. I bottenvåningen t.v. Herman Johanssons tryckeri, Bok & Pappershandel, t.h. Radiobolaget.

Reklamkort från Falks Gästgiveri i Glommersträsk vid sekelskiftet

Gästgifveriet i Glommersträsk

(innehafvare L. Falck)

rekommenderas hos herrar resande såsom tidsenligt inrättadt.

Snyggå rum med bekväma sängar.

Väl lagad mat.

Moderata priser.

För resande till Arvidsjaur och Arjeplog är fördelaktigast att färdas från Jörn via Glommersträsk, då god väg finnes å denna led.

*Landstedts och Falks i
Glommersträsk. Butik och
gästgiveri.*

*Huset står nu bredvid kiosken,
beklädd med vita plattor.*

Första turbilen Arvidsjaur-Jörn vid ett uppehåll i Glommersträsk 1920. Kanske besökte de gästgifveriet?

Från början var det hästskjutsar som gällde. Gästgiverierna var nämligen ålagda att mot en viss taxa tillhandahålla häst och kusk.

Skjuts för övrigt, till exempel sjukdomsfall, var en privat angelägenhet. Resa fram och åter för präst från Arvidsjaur torde ha utförts enligt viss turordning.

Vintertid färdades man i rissla eller enklare skjutsskrinda och sommartid var det trilla. Transport vid begravning kunde ske med särskild likvagn. Handlaren Landstedt, Glommersträsk ägde en sådan och hyrde ut den vid olika tillfällen, till dess spark och kälke fanns. Men med dessa tog man sig bara vid kortare transporter. Till fots gick man under barmarksperioden och vintertid åkte alla skidor.

Från omkring 1905 fanns cykel i byn. Det sägs att 1908 hade Glommersträsk hade 5 cykelinnehavare, däribland Ludde Lundberg, hans cykel hade enligt hans egen uppgift ett 'djävulshorn'. Efter hand blev cykeln allt vanligare. Med den kunde man i rimlig tid komma till Arvidsjaur eller Jörn, ja ännu lägre bort.

År 1920 kom den första trafikbilen. En ny bil på den tiden ett pris av ca 2 000 kronor, en begagnad omkring 200 till 500 kronor. Bensin kostade 25 öre per liter och lastbilen tog omkring 3 liter per mil.

"Gästgivarn" Jonas Åman

- skjutsstationen i Långträsk 1919

Interiör från köket i skjutsstationen i Långträsk, 1919. På bilden Jonas Åman även kallad "Gästgivarn" som lagar en grimma från en häst för hand, (obs syskrinet på pallen).

1. Gästgivaren Jonas Åman
2. Vid spisen dottern Vega Augusta (senare gift Lundqvist)
3. På golvet, med en katt i famnen, yngsta dottern Tyra Elisabet, senare gift Lilja.
4. I bakgrunden vid muren Axel Sundström, nyss anländ med en skjuts från Arvidsjaur.
5. Vid spinnrocken Jonas hustru Lydia Maria, född Nilsdotter från Grundträskliden
4. Bredvid på golvet, med en bok i knät, näst yngsta dottern Vendla Alice, senare gift Björnudd.
7. I höger ytterkant sitter Ester Eriksson f. 1902, från Muorrejaur.

//Text: Sven-Olof Lilja

Abborrträsk gästgiveri 1918

Maria Renberg f. 1876 och sex av hennes sju barn, Abborrträsk, 1918. Bilden tagen utanför familjens hem, som även var ett gästgiveri. Huset byggdes 1864. Maria skötte om telefonstationen i Abborrträsk. Sonen Valter flyttade till Landskrona och sonen Hilding hade en taxirörelse i Abborrträsk.

Gästgivare Stenberg

Närmast: 1. Guldsmid Erikssons hus, 2. August Erikssons hus, gästgivare Nikodemus Stenberg ägde huset från begynnelsen. Ca 1950 hyrde Jonssons ekipering bottenvången. Inne på gården hade August Eriksson slakteri fram till ca 1950.

Första matserveringen i Arvidsjaur

Eva Lisa Lundqvist hade den första matserveringen i Arvidsjaur kyrkby. Den var inrymd i en liten stuga, som var belägen öster om gamla Tingshuset, f.d.

Gästgivargården, på nuvarande kommunalhusets tomt.

Sedan kyrkbyn blev municipalsamhälle, revs den lilla stugan och Eva Lisa och matserveringen fick flytta in i länsman Skarins gård, vilken var belägen mitt på nuvarande Ö. Skolgatan vid Storgatan.

Gården flyttades senare till Skomakaregatan (f.d Inlandsrör)

Under de första åren till någon gång i början av 1900-talet hade Eva-Lisa rättigheter att till matgäster sälja öl och porter. Eva Lisa drev matserveringsrörelse så länge hon levde. Hon instämde även inför tinget för olaga försäljning av starka drycker. Eva-Lisa var kärv och robust och skrädde inte på orden varken för hög eller låg men var rättvis och "redbar i sin vandel"(pålitlig och ärlig i sitt sätt).

Eva-Lisa var även intresserad av jordbruk och kor, varför hon av A. Natanael Fjellström, Nyborg, arrenderade ett område vilket hon delvis med spett och spade upparbetade till en odling, från vilket hon så småningom fick foder till sina två kor.

Denna odling, Eva-Lisagården, omfattar nuvarande kvarteret Haren, (förskolan Haren) längst Domängatan. Namnet Eva-Lisagatan, härleder sig från vägen hon trampade upp från Storgatan till gården. Vägen bytte namn till Villavägen när samhället växte och man började bygga villor. Eva Lisa var ogift, men hon tog hand om och uppfostrade en föräldralös pojke vid namn Elis Storm.

// Sammanställt av Kent Norberg